

Memorandum Natuurpunt

voorstellen gemeentelijk beleid legislatuur

2018 - 2024

Inhoud

Rode draad: meer natuur voor iedereen!	4
Meer natuur zorgt voor meer welzijn	7
Natuur maakt jouw gemeente klimaatrobuust	9
Open ruimte creëert kansen voor natuur	12
Nieuwe vormen van landbouw geven zuurstof aan natuur	13
Natuur en erfgoed	15
Natuurpunt versterkt de samenleving	17

Rode draad: meer natuur voor iedereen!

Natuur is belangrijk voor de mens. Meer natuur en biodiversiteit maken je gemeente meer aantrekkelijk; dat is al meermaals [wetenschappelijk bewezen](#). Uit onderzoek blijkt ook dat hoe groter de biodiversiteit is, hoe meer diensten de natuur levert in je gemeente. Denk bv. aan: buffering van water, verminderen van hitte-effecten, leveren van hout en voedsel en zuivering van onze sterk vervuilde lucht. Dit vaak ten voordele van de lokale economie. Voldoende reden om volop in te zetten op natuur en biodiversiteit. Maar hoe begin je daaraan?

Gebieden voor natuur inrichten en beheren

Natuurgebieden zijn veilige havens voor verschillende dier- en plantensoorten en versterken zo de biodiversiteit in je gemeente. De aankoop en inrichting van natuurgebieden is en blijft een belangrijk aspect van het natuurbeleid.

Wij stellen volgende concrete acties voor:

- Zorg ervoor dat elke inwoner een natuurgebied kan bezoeken op wandelafstand, zie ook 'natuur en welzijn'.
- Voorzie subsidies voor zowel de aankoop, inrichting, ontsluiting, als het beheer van natuurgebieden door Natuurpunt. Zij vormen de ruggegraat van het ecotoerisme wat door de gemeente wordt gepromoot.
Concreet voorstel: Voorzie in de begroting jaarlijks een forfaitaire bijdrage van 0,10 € per inwoner als ondersteuning van de uitbouw voor meer toegankelijke natuur (aankoop, onderhoud, beheer, uitbreiding, wandelpaden,...).
- Zorg voor een ambitieus beheer van de eigen gronden. Doe dat in overleg met de [lokale Natuurpuntafdeling](#).

Meer natuur in openbare ruimte en tuinen

Ook de gemeente en het OCMW spelen een belangrijke rol in het natuurbeleid, aanvullend op de rol van de Vlaamse overheid. Een gemeente heeft een belangrijke voorbeeldfunctie om aan te tonen dat natuurbescherming nodig en mogelijk is buiten de bestaande natuurgebieden.

Daarom pleiten we voor deze concrete acties:

- Richt de openbare ruimte natuurvriendelijk in, o.a door het uitsluitend gebruik van inheemse planten- en bomensoorten, het voorzien van schuil- en nestplaatsen voor soorten en laat de natuur z'n gang te laten gaan waar mogelijk.
<http://www.natuurinjebuurt.be/>
- Bescherm bestaande natuurwaarden buiten de natuurgebieden, zoals bvb. in wegbermen.
- Promoot natuurlijke tuinen in samenwerking met Natuurpunt en creëer zo honderden nieuwe natuurgebiedjes in je gemeente:
- <https://www.natuurpunt.be/pagina/maak-van-je-tuin-een-natuurgebied>.
- Creëer bij nieuwe verkavelingen natuurlijke onverharde open ruimtes waar kinderen en bewoners in contact kunnen komen met de natuur of neem dit op in de bouwvoorschriften.
- Neem tevens voorschriften op in het vergunningsbeleid voor de natuurlijke inrichting van de tuinen en bepaal dat dit moet gebeuren met streekeigen plantgoed.
- Zorg voor groenschermen in bedrijventerreinen met inlandse bomen en struiken.

Een mobiliteitsplan voor planten en dieren

Vlaanderen is versnipperd zodat dieren en planten vaak opgesloten zitten in het laatste restje geschikte natuur. Planten en dieren hebben nood aan functionele verbindingen zodat ze zich kunnen verplaatsen tussen geschikte leef- en foerageergebieden. Wegen, hoe klein ook, kunnen een grote hindernis zijn. Meer natuurvriendelijke (water)wegen zorgen ervoor dat dieren en planten zich kunnen verplaatsen, op zoek naar beschutting, voedsel en soortgenoten.

- Breng samen met Natuurpunt de knelpunten voor diervriendelijke (water)wegen in kaart en stel een plan van aanpak op dat tijdens de huidige legislatuur uitgevoerd wordt. Laat je inspireren door [het werk van Ing.M.G. Lelie](#).
- Hou onverharde wegen in stand. Beperk er het autoverkeer en geef ze een aangepast wegbermbeheer. Promoot de acties van [Trage Wegen](#).
- Ontmoedig het gebruik van landelijke wegen als sluiptweg voor autoverkeer.
- Besteed extra aandacht aan het onderhoud van bermen langs landelijke wegen.
- Verbind bestaande natuurgebieden langsheen de bestaande infrastructuur. (bv langs de Koningsdijk, de Liniebeek van het Stropersbos naar het Saleghem Krekengebied, creëer natuurlijke verbindingen met het grenspark Groot Saeftinge, enz.)
- Benut de kansen voor de natuur en de biodiversiteit in het bekkenbeheer(plan) aan de Loeverbek. Laat je inspireren door [het werk van Ing.M.G. Lelie](#).
- Investeer in bovenlokaal overleg om verbindingen zoveel mogelijk op elkaar te laten aansluiten en bouw verder op het bestaande [IVON-netwerk](#).

Soorten om trots op te zijn.

Soorten helpen maatschappelijk draagvlak op te bouwen voor natuur. Vele soorten voelen zich perfect thuis in een menselijke omgeving, wat veel kansen biedt voor meer natuur dichtbij. De meeste soorten zorgen voor veel plezier. Met een klein aantal soorten verloopt het samenleven nog moeilijk en moet er een extra inspanning gedaan worden om dat samenleven mogelijk te maken.

Voer deze concrete acties uit in je gemeente:

- [Inventariseer](#) in samenwerking met Natuurpunt de soorten die in jouw gemeente voorkomen en bespreek hoe je deze soorten zal beschermen.
- Betrek burgers bij de bescherming van soorten o.a. door publiekscampagnes samen met Natuurpunt. We denken hier aan de Argusvlinder aan de Koningsdijk, de 3 kolonies huiszwaluwen te Sint-Gillis-Waas enz.)
- Stimuleer burgers om [soortbeschermingsinitiatieven te nemen in eigen tuin](#).
- Leer bewoners terug samenleven met de natuur. Schenk aandacht aan "moeilijkere" soorten zoals vos, marter, vleermuizen en voorzie een duidelijk aanspreekpunt waar burgers terecht kunnen voor informatie en mogelijke preventieve maatregelen om schade te voorkomen. Vb.: www.steenmarter.be
- Plan in elk gemeentelijk infoblad een vaste natuurrubriek waar bij elke periodieke uitgave een natuur- en milieueducatief thema wordt behandeld.

Meer natuur zorgt voor meer welzijn

Een natuurlijke en groene gemeente heeft een rechtstreeks positief effect op het welzijn en de gezondheid van burgers. Door de vergrijzing, onze drukke levensstijl en het vele fijnstof in de lucht neemt het belang van groen voor ons welzijn alleen maar toe. De groennormen zijn nog steeds een goede indicatie om aan te geven in welke buurt welke vorm en oppervlakte aan groen gewenst is.

Voer deze concrete acties uit in je gemeente:

- Realiseer de groennormen beschreven in het [Milieu – en natuurrapport Vlaanderen](#):
- Afstandscriteria en oppervlakte voor verschillende functiegebieden:

Functieniveau	Maximum afstand	Minimumareaal
Woongroen	< 150 m	
Buurtgroen	< 400 m	> 1 ha
Wijkgroen	< 800 m	> 10 ha (park: > 5 ha)
Stadsdeelgroen	< 1.600 m	> 30 ha (park: > 10 ha)
Stadsgroen	< 3.200 m	> 60 ha
Stadsgroen (stadsbos)	< 5.000 m	> 200 ha

Uit MIRA S 2000

- Stimuleer zorgverleners om hun patiënten door te verwijzen naar activiteiten in het groen.
- Organiseer netwerkmomenten en stimuleer projecten tussen zorg- en natuurorganisaties.
- Creëer [groene schoolomgevingen](#).
- Financier nabij elke wijk speelnatuur waar kinderen vrij kunnen spelen en kampen bouwen. Voorbeelden vind je hier: <http://www.springzaad.be/>

Laat je inspireren door de marktdagen 'natuur en welzijn' georganiseerd door Natuurpunt: <https://www.natuurpunt.be/pagina/natuur-en-gezondheid>

Natuur maakt jouw gemeente klimaat robuust

Klimaatverandering is een van de grote uitdagingen waarmee we de komende decennia te kampen hebben. Steden en gemeenten zullen zich moeten aanpassen aan veranderende weerfenomenen zoals extremere regenbuien, hittegolven en langere periodes van droogte. Samenwerken met natuur is niet alleen de meest effectieve, maar op lange termijn vaak de goedkoopste oplossing om ons aan te passen. Door bv. het platteland groenblauw te dooraderen tot in het hart van dorpen en steden, vangen we overtollig water op en bieden we verkoeling. De Vlaamse overheid roept - in het Witboek Beleidsplan Ruimte - gemeenten op om actief werk te maken van deze groenblauwe verbindingen. Bovendien bieden deze natuurlijke oplossingen ook kansen op vlak van leefmilieu, gezondheid, recreatie en biodiversiteit.

Natuurpunt pleit voor deze concrete acties in de gemeente:

- Bewaak een 'klimaatreflex' bij de aanvang van elk ruimtelijk project (in de kern én daarbuiten): ga bij elk project na hoe natuur ingeschakeld kan worden als klimaatbuffer. Dit over alle gemeentelijke diensten heen.
- Geef het goede voorbeeld en richt de eigen instellingen en openbaar domein klimaat robuust in door het hergebruik van regenwater, de aanleg van parken en groenzones, minimaliseren van verharding, keuze voor waterdoorlatende materialen, inzetten op infiltratie, het plaatsen van groendaken en gevelgroen, etc.
- Stimuleer en ondersteun burgers om hun (school)buurt of tuin klimaat robuust in te richten. <https://www.natuurpunt.be/pagina/maak-van-je-tuin-een-natuurgebied>
- Geef klimaatadaptatie een prominente plaats in het gemeentelijke/stedelijk klimaatplanen overweeg om in te tekenen op het vernieuwde Burgemeestersconvenant met aandacht voor adaptatie.
- Maak een kaart op van de gewenste groenblauwe dooradering in jouw gemeente. Formuleer hoe de verweving en verbindingen er concreet moeten uitzien op het terrein (wensbeeld). Doe dit in nauw overleg met experts zoals Natuurpunt. Ook hier is het werk [het werk van Ing.M.G. Lelie](#) een aangewezen inspiratiebron.
- Blijf de acties van het onderschreven [burgemeestersconvenant](#) en [Waesland Klimaatland](#) steunen en aarzel niet er een voorttrekkersrol in te vervullen.

Open ruimte creëert kansen voor natuur

De open ruimte staat onder druk van verspreide bebouwing, terwijl in en nabij kernen van steden en dorpen nog voldoende plaats is om te verdichten en de vraag naar bijkomende woongelegenheden op te vangen. En het agrarisch gebied wordt er nog naar hartelust gebouwd, terwijl het aantal landbouwers drastisch daalt. Een 'betonstop' is aan de orde. Kernversterking is niet alleen vanuit ruimtelijk oogpunt essentieel, maar tevens in functie van de klimaatuitdaging. Bovendien werkt het kostenbesparend voor tal van diensten en nutsvoorzieningen zoals riolering, openbaar vervoer, postbedeling, ...

Wij bevelen deze concrete acties aan in onze gemeente:

Bestuurlijk

- Neem de ambities van een Vlaamse betonstop onverminderd over in het lokale bestuursakkoord en scherp ze aan in de tijd (bv. betonstop tegen 2025; halvering dagelijkse inname ruimtebeslag tegen 2020).
- Neem een voorbeeldrol op door de (principes van een) betonstop en verdichting onmiddellijk toe te passen op projecten en gronden eigen aan/van de gemeente, OCMW, kerkfabrieken, etc.
- Voorzie in een gemeentelijke 'BRV-reflex', op niveau van beleidsplanning en ruimtelijke ordening (plan-, project- en vergunningenniveau). Is elke beslissing BRV-proof?

Organisatorisch

- Maak een gemeentelijk ambtenaar expliciet bevoegd om de betonstop te stimuleren en te bewaken (intern en extern).
- Betrek de gemeentelijke milieuraad en GECORO volwaardig bij het implementeren en de periodieke evaluatie van de betonstop op lokaal niveau.

Actief beleid

- Voorzie binnen het jaar in een evaluatie van niet-ingevulde bouwgronden en koppel hieraan een actieplan om slecht gelegen bouwgronden te neutraliseren. Voorzie jaarlijks in een voortgangsrapportage.
- In afwachting, voorzie een tijdelijk moratorium op nieuwe vergunningen in woonuitbreidingsgebieden, buiten de bebouwde kom en/of op plekken waarvan vermoed kan worden dat ze slecht gelegen zijn, zoals bv. plaatsen zonder riolering.
- Maak een inventaris van elementen van landschappelijke ruis, en voorzie in een gekoppeld actieplan (handhaving, dialoog, instrumenten, budget) om deze pijnpunten op te lossen op het terrein.
- Maak dringend werk van het GRUP waarbij het Natuurhuis Panneweel vervat zit, zodat de vrijwilligers aldaar hun natuureducatieve doelstellingen kunnen blijven waarmaken.

Nieuwe vormen van landbouw geven zuurstof aan natuur

In ons sterk versnipperd Vlaanderen zien we vage grenzen tussen stadsranden, dorpen en landbouw. Op die manier geraakt een deel van de landbouwgronden ruimtelijk sterk verweven met mensen die er wonen. In gangbare landbouw staat dit evenwel niet garant voor een sterke band tussen de burger en de voeding die vlakbij wordt geproduceerd. De monoculturen uit de gangbare landbouw bieden daarnaast ook weinig belevingswaarde. Net op die plaatsen waar veel mensen wonen en dichtbij willen recreëren kunnen nieuwe agro-ecologische vormen van landbouw voor extra natuur- en landschapsbeleving zorgen.

Wij vragen deze concrete acties:

- Voorzie en faciliteer bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen kansen voor landbouwers die op een duurzame manier voeding willen produceren dichtbij en mét de mensen en die van landbouwgrond een gedeelde en multifunctionele ruimte willen maken.
- Herwaardeer de landbouwer door hem aan te moedigen mee in te stappen in het [korte voedselketen verhaal](#). Neem de actieve promotie op van deze initiatieven. Geef positieve aan biolandbouw.
- Houtkanten fungeren als verbindingsweg voor fauna en flora. Stimuleer grondeigenaars tot het aanplanten van inheemse omzoming van hun eigendom of bedrijfsterrein. Stimuleer [goed beheer](#) in overleg met Natuurpunt.
- Controleer bij het verlenen van kapvergunningen de verplichting tot heraanplant.
- Zwerfvuil en in het bijzonder drankblikjes zijn een groot probleem langs de landbouwwegen en een gevaar voor het vee. Sluit aan bij het burgemeestersplatform voor statiegeld op drankverpakkingen.
- Hou afvalwater uit sloten en beken. Voer versneld rioleringsplannen uit en dring aan op de bouw van IIBA's voor afgelegen woningen.

Natuur en erfgoed

Natuur en erfgoed zijn in Vlaanderen vaak onlosmakelijk met elkaar verbonden. Onze landschappen bvb. zijn altijd cultuurlandschappen: ontstaan door de eeuwenlange interactie tussen mens en natuurlijke processen. Open natuurlijke landschappen vertellen zo het historisch verhaal van een regio. Onroerend erfgoed beschermen heeft vaak ook rechtstreeks effect op de natuurwaarden in je gemeente: oude boomgaarden kunnen bijzondere soorten herbergen. Gebruik de mogelijkheden in het decreet onroerend erfgoed om ook het gemeentelijk *natuurlijk* erfgoed te beschermen.

Voer deze concrete acties uit in je gemeente:

- Maak een inventaris van het gemeentelijk onroerend natuurlijk erfgoed. Gebruik deze als toetsingskader voor het gemeentelijk beleid zoals bv. vergunningsaanvragen.
- Integreer bestaande kennis over erfgoed, natuur en ruimtelijke ordening bij de opmaak van landschapsbeheerplannen.
- Stel inhoudelijk onderbouwde voorstellen voor erfgoedlandschappen op in samenwerking met Natuurpunt en lokale erfgoedverenigingen.

Inspirerende voorbeelden:

- Organiseer een teambuildingdag voor het gemeentelijk personeel (en de beleidsmensen) en help de Natuurpuntvrijwilligers bij het beheer van landschappelijk hoogwaardig erfgoed in of buiten de gemeente (bv het behoud van de drijvende rietzomen langs de kreken of het onderhoud van oude knotwilgen)
- Organiseer een studie-uitstap voor het personeel naar inspirerende realisaties (bv : <https://www.natuurpunt.be/natuurgebied/fort-van-walem>)
- Bescherm oude landschapsrelicten en hou ze vrij van bebouwing of storende constructies. In Sint-Gillis-Waas: alle dijken en dijkputten (langs Koningsdijk en Krekeldijk), de bolle akkers van de dorpskern, ...

Natuurpunt versterkt de samenleving

[Natuurpunt](#) is een ledenvereniging met 102 000 leden-gezinnen en meer dan 5000 actieve vrijwilligers. (Voor Stekene en Sint-Gillis-Waas zijn dat meer dan 950 gezinnen.)

Natuurpunt verbindt mensen op basis van een gedeelde zorg voor natuur. Het is de grootste natuurvereniging van Vlaanderen. Middenveldorganisaties zoals Natuurpunt [versterken de samenleving](#). Door o.a. onze educatieve werking bieden we emancipatiekansen aan alle inwoners van je gemeente. Daarnaast informeert Natuurpunt haar leden en vrijwilligers over het natuurbeleid zodat zij als burger een constructieve bijdrage kunnen leveren aan het gemeentelijk beleid. Kortom, Natuurpunt is een waardevolle partner om het natuurbeleid in jouw gemeente vorm te geven en uit te voeren.

Voer deze concrete acties uit in je gemeente:

- Blijf natuurverenigingen een volwaardige stem geven in het lokale beleid. Bv. via een evenwichtig samengestelde milieuraad.
- Ondersteun natuurverenigingen financieel en/of logistiek. (bv met forfaitair 0,10€ jaarlijkse steun voor hun dienstverlening aan de gemeenschap).
- Stimuleer de gemeentelijke diensten om met de natuurverenigingen samen te werken. Beschouw natuurverenigingen daarbij als volwaardige en gelijkwaardige partners. Dit is de beste manier om het vrijwilligerswerk te ondersteunen; beter dan zelf vrijwilligers in te schakelen voor bepaalde projecten of diensten.
- Betrek natuurverenigingen bij de uitvoering van het gemeentelijk natuurbeleid, zowel inhoudelijk als uitvoerend. Gebruik de expertise van de vrijwilligers en doe beroep op de kracht van Natuurpunt om het maatschappelijk draagvlak voor natuurbescherming te vergroten.

Inspirerende voorbeelden:

- Bekijk ze in ons [fotoarchief](#)

Contactpersoon

Jan Dhollander

Natuurpunt Waasland Kern Noord

jjl.dhollander@gmail.com

0494 66 84 45

mei 2018